

עפ"א 25764/12/18 - אופקים א.ג. בע"מ, א.מ.ן משאבי אנוש בע"מ נגד מדינת ישראל

בית הדין הארצי לעבודה

עפ"א 25764-12-18

9 ינואר 2019

בפני השופט אילן סופר

1. אופקים א.ג. בע"מ 2. א.מ.ן משאבי אנוש בע"מ העוררות

-

המשיבה

מדינת ישראל

בשם העוררות מר משה אביר

ב"כ המשיבה עו"ד אפרת קלט שפר

פסק דין

1. לפניי ערר לפי סעיף 74(ה) **לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב]** תשמ"ב-1982 (להלן - **החסד"פ**), על החלטת בית הדין האזורי בתל אביב יפו מיום 22.11.2018 (השופט שמואל טננבוים; ת"פ 19610-10-10) לפיה נדחתה בקשת העוררות לגילוי סיכום החקירה וכל חומר חקירה נוסף שלטענת העוררות הוצא במזיד מתיקי החקירה בטרם נמסרו לעיון.

רקע עובדתי

2. כנגד העוררות ונאשמים נוספים הוגש כתב אישום ביום 11.10.2010. כתב אישום מתוקן הוגש ביום 30.9.2013. בכתב האישום הואשם מר משהאביר (להלן - **אביר**) כמי שהפעיל בפועל את העוררת 2 (להלן - **א.מ.ן**) ואת העוררת 1 (להלן - **אופקים**) למרות שהמנהלת הרשומה בספרים הייתה אנה פשייב (להלן - **פשייב**), נאשמת 2 בכתב האישום. ניהול החברות הללו נעשה ללא רישיון קבלן כוח אדם כמתחייב בחוק ותוך שהועסקו באמצעותן עשרות עובדים בניגוד להוראות **חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם**, תשנ"ו-1996.

בתיק בבית הדין האזורי התקיימו 21 ישיבות, חלקן ישיבות הוכחות והתיק נמצא כעת בשלב הסיכומים. במסגרת עמוד 1

התיק הוגשו מאות בקשות מטעם העוררות והנאשמים האחרים. על חלק מההחלטות בבקשות הוגשו עררים לבית דין זה: ארבעה ערעורים על החלטות בעניין פסלות שופט, ושנים עשר עררים (כולל הנוכחי) על החלטות אחרות ביניהן בקשות בעניין גילוי חומר חקירה מכוח סעיף 74 לחסד"פ. פרוטוקול הדיון כולל מאות עמודים ואילו תיק הנייר בבית הדין האזורי חובק אלפי עמודים.

ההליך בבית הדין האזורי

3. ביום 28.10.2018 הגישה אופקים לבית הדין האזורי בקשה אשר כותרתה "**בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ**" 10/18". בבקשה זו אופקים דרשה כי המשיבה תמציא לידיה את סיכום יחידת האכיפה מיום 4.7.2008 בעקבות מבצע שהתבצע בנוגע לחברת אמן-אופקים (כך במקור - א.ס.), ומסמכים שמתוירים בתיק המאשימה, אך מוסתרים מבית הדין על ידי נציגיה. על מנת להוכיח את טענתו ביקשה אופקים לזמן את עו"ד דוד ימין (להלן - ימין), אשר יעיד על כך שהוציא מהתיק מסמכים רבים שהיה בהם לסייע להגנת הנאשמים.

ביום 22.11.2018 דחה בית הדין האזורי את בקשת אופקים, תוך שהוא מציין כי בקשות שהוגשו על ידי הנאשמים לפי סעיף 74 לחסד"פ הוכרעו זה מכבר. לעניין זימונו של העד ימין, בית הדין ציין כי אין כל עילה לסטות מהחלטות אלו ולזמן עד נוסף לאחר סיום שלב ההוכחות.

על החלטה זו של בית הדין הגישו העוררות ערר לפי סעיף 74(ה) לחסד"פ.

טענות הצדדים בערר

4. בהודעת הערר שהגישו העוררות, הן חזרו על טענותיהן כפי שתוארו בערר עפ"א 44572-10-18 (להלן - **הבקשה הקודמת**), זאת תוך ששינו את כותרת הבקשה כך שלטענתן על המשיבה להמציא לרשותן את סיכום יחידת האכיפה מיום 4.7.2008 וכל שאר המסמכים אשר מתוירים בתיק המאשימה ומוסתרים מבית הדין.

העוררות חזרו על דבריהן מהבקשה הקודמת וטענו בהמשך הבקשה כי ביום הביקורת במשרדיה הוציאו המפקחים מסמך שיכול היה להוכיח כי לאופקים ניתן רישיון לעסוק כקבלן כוח אדם אשר נחתם על ידי רבקה מקובר. לטענתם מסמך זה לא הומצא להם למרות הודאתו של המפקח שביצע את הביקורת ולפיה המסמך נלקח במעמד הביקורת. כמו כן, העוררות הפנו לעדותו של חמי ניר, חוקר המאשימה שלטענתן ניהל את החקירה. וטענו כי בידי המאשימה נמצאים מסמכים רלוונטיים להליך הפלילי ואשר לא הועברו לידי הנאשמים כמתחייב: רישיון קבלן כוח אדם שנטען כי זויף על ידי אביר, מסמכים הנוגעים להסדרת רישיון הקבלן ומסמך משנת 2007 הנוגע לשינוי כתובת ושב הוצהר שאביר החל לעבוד באופקים.

מעבר לכך, טענו העוררות מספר טענות ביחס לניהול ההליך בבית הדין קמא. לטענתן שגה בית הדין עת מסר את החלטתו מבלי לערוך דיון בפני הצדדים ומבלי להעביר את הבקשה לדיון בפני שופט אחר שאיננו דן בתיק העיקרי כמצוות סעיף 74 לחסד"פ. כמו כן, קבלו העוררות על כך שהחלטת בית הדין קמא ניתנה באמצעות פתקית.

5. המשיבה טענה כי הערר שלפנינו נועד אך ורק על מנת לעכב את ההליכים המתנהלים תקופה ממושכת מאוד בפני בית הדין קמא. לגופו של עניין, טענה המשיבה כי יש לדחות את הטענות בשל העובדה כי הבקשה הוגשה לאחר שהליך ההוכחות בפני בית הדין קמא כבר הסתיים. המשיבה ציינה כי המסמך שאת גילוי דורשות העוררות נמצא בידה ואף הוגש כנספח לבקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ מיום 29.8.2013.

בהמשך לכך טענה המשיבה כי לא מוטלת עליה החובה להעביר לידי העוררות את מסמך סיכום החקירה, בשל

העובדה שמדובר בתרשומת פנימית שאיננה חייבת בגילוי. למרות זאת, טענה המשיבה כי בהליך מושא ערר זה, לפני משורת הדין, נמסרו לעורר כמעט כל המסמכים המהווים תרשומות פנימיות.

לבסוף דרשה המשיבה כי בית המשפט ידחה את הערר תוך קביעת הוצאות משמעותיות לעוררות, אשר לטענתה עושות שימוש לרעה בזכות הגישה לערכאות, תוך הגחת סדרי הדין וההליכים שנקבעו בחסד"פ.

6. בדיון שנערך בפני טען בא כוחן של העוררות, אביר, כי בתיקים שהועברו לעוררות לא נמצא האינדקס על גבי קלסרי החקירה וכי בתצהיר האחרון כמות המסמכים צנחה מ-390 ל-192 מסמכים בלבד.

כמו כן, ביחס לסיכום החקירה, שהוא המסמך העיקרי מושא הערעור דנן, הודה אביר כי הוא החזיק בו ואף הגיש אותו לבית הדין בהליך אחר, אך באותה נשימה טען כי מסמך זה לא צורף לחומרי החקירה.

הכרעה

7. המחוקק ייחד שני סעיפים בסדר הדין הפלילי הנוגעים לחשיפת מסמכים במהלך ההליך.

סעיף 74 לחסד"פ מתייחס ל"**חומרי חקירה**" המצויים בידה של הרשות החוקרת:

"74. (א) (1) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת **כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת**, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו; בסעיף זה, **"רשימת כל החומר" - לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או שנרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין, וכן פירוט של סוג החומר כאמור, נושא והמועד שבו נאסף או נרשם**, ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחיסיון לפי כל דין; היו בחומר כמה מסמכים מאותו סוג העוסקים באותו עניין, ניתן לפרטם יחד כקבוצה, תוך ציון מספר המסמכים הנכללים בקבוצה;

....

(ב) נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעיונו.

(ג) בקשה לפי סעיף קטן (ב) תידון לפני שופט אחד ובמידת האפשר **היא תובא בפני שופט שאינו דן באישום**, ואולם בקשה לעיין בחומר מודיעין תידון לפני בית המשפט הדן באישום, שיהיה רשאי להעביר את הדיון בבקשה לשופט יחיד שאינו דן באישום, ואם היה בית המשפט הרכב - לשופט יחיד שהוא אחד משופטי ההרכב או שאינו דן באישום; נאסף או נרשם חומר המודיעין בידי רשות מודיעין שהיא מערך המודיעין של שירות הביטחון הכללי, של המוסד לתפקידים מיוחדים או של צבא ההגנה לישראל, תידון הבקשה בפני שופט של בית המשפט העליון.

(ד) בעת הדיון בבקשה יעמיד התובע את החומר שבמחלוקת לעיונו של בית המשפט בלבד.

...

(ה) **על החלטת בית משפט לפי סעיף זה ניתן לערר לפני בית המשפט שלערעור שידון בערר בשופט אחד**; הערר יוגש בתוך 30 ימים מיום שניתנה החלטת בית המשפט, ואולם בית המשפט רשאי להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים שיירשמו. (הדגשות הוספו - א.ס.)

הסעיף נועד להסדיר מצבים שבהם רשויות התביעה נמנעות מלהעביר חומרי חקירה לידי נאשם, ובכך למעשה מונעות ממנו את האפשרות לממש את זכותו להליך הוגן אשר הוכר כזכות יסוד.

סעיף 108 לחסד"פ מתייחס לחומרים שנמצאים בידי עדים שבאים להעיד בפני בית הדין או שזימונם נעשה מלכתחילה לצורך הצגת מסמך מסוים:

"108. בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו." (הדגשות הוספו - א.ס.)

ההבחנה בין הסעיפים הללו היא הבחנה מהותית ולא טכנית. זאת בשל ההשלכות הנובעות מסיווג הבקשה לפי הסעיף הנכון.

א.סעיף 74 מופנה בעיקרו לתביעה ומטיל עליה חובה להמציא את חומר החקירה לנאשם, בעוד סעיף 108 מופנה בעיקרו לבית המשפט הדין בתיק העיקרי.

ב. הפנייה לבית המשפט במסגרת סעיף 74 נעשית על ידי ההגנה, בעוד שהשימוש בסעיף 108 לחסד"פ יכול וייעשה על ידי ההגנה או התביעה ואף ביוזמתו של בית המשפט.

ג. סעיף 74 נדון בפני השופט התורן, שאינו המותב הדין בתיק העיקרי. לעומת זאת, סעיף 108 עניינו בעד המביא עמו מסמכים, כך שבית המשפט הדין בתיק העיקרי, הוא שאמור להחליט הן בנושא הרלבנטיות והן באיזון בין אינטרס הנאשם לבין החסיון/האינטרס המוגן.

עם זאת, הפסיקה הכירה בכך שייתכנו מקרים בהם רשאי המותב הדין בתיק העיקרי להורות כי גם בקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ תידון בפני השופט התורן" (לשיקולים השונים בנושא זה ראו החלטתה של השופטת ארבל בבש"פ 9305/08 פלוני נ' בית ספר מאמוניה לבנות, בפסקאות 13-17 (3.12.2008)). (להלן: עניין מאמוניה).

ד. על החלטה במסגרת סעיף 74 יש זכות ערר כקבוע בס"ק (ה). לעומת זאת, החלטה הניתנת על ידי המותב בתיק העיקרי היא החלטת ביניים שאין עליה זכות ערעור אלא במסגרת הערעור בתיק העיקרי (סעיפים 41, 52 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. לנושא החלטות ביניים בדין הפלילי ראו בש"פ 8735/09 מרדינגר נ' מדינת ישראל (11.11.2009)).

ה. הדיון על פי סעיף 74 נעשה ברגיל בתחילת הדרך, טרם תחילת הדיון בתיק העיקרי, בעוד שהחלטה על פי סעיף 108 ניתנת במהלך הדיון בתיק העיקרי. לכך יתרון מבחינת התקדמות ההליך העיקרי, שכיום מתעכב פעמים רבות, בשל טענת ההגנה כי לא כל חומרי החקירה הגיעו לידיה.

עם זאת, הבחנה זו אינה "חותכת", באשר ניתן להגיש בקשות לפי סעיף 74 לחסד"פ גם בשלב ההוכחות, כפי שניתן להגיש בקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ עוד טרם ההוכחות (עניין מאמוניה, פסקה 12). ("בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר (23.1.2014) עמודים 15-16)(הדגשות הוספו - א.ס.).

על כן, יש לבחון מהו המסמך הנדרש ומיהו הגוף או האדם הנדרש להציגו בבקשה. לאחר מכן יוכרע מהי סוג הבקשה וההשלכות הנובעות מסיווג זה.

8. ביחס למסמך סיכום החקירה יאמר כי בדיון בפני הודה אביר, בפיו כי המסמך אותו דרש, אכן הוגש לבית הדין מצדו:

"מר אביר: בת/85 זה לא רשום ברשימת המסמכים שקיבלתי.

עו"ד קלט: זה מסמך שאתה הגשת.

מר אביר: אני הגשתי בעניין אחר והיא לקחה את המסמך וחקרה בעזרתו את אנה פשייב. אז זה הופך להיות חומר חקירה." (שורה 7-12 בעמוד 4 לפרוטוקול הדיון בערר)

משכך, ולאחר שהובהר כי המסמך אכן נמצא ברשותו של אביר אין להידרש לבקשה לעיון ויש לדחות רכיב זה בבקשה על אתר.

גם אם אביר לא היה מודה כי המסמך מצוי בידו, הרי שלא ניתן היה להיעתר לבקשתו. זאת מן הסיבה שמדובר בבקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ ולא בבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ. זאת ניתן ללמוד הן בעיקר מעיתוי הבקשה אשר הוגשה לאחר סיום הליך ההוכחות ובעקבות עדות שנשמעה שממנה ניתן היה ללמוד לטענת העוררות על קיומם של מסמכים נוספים. גם אם הם קיימים אין מדובר בחומרי חקירה. מכאן, ולאור העובדה שמדובר בבקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ, הרי שלעוררות לא קמה זכות לערור על החלטת בית הדין קמא, והחלטתו היא סופית.

בשולי הדברים יוער כי גם לו ניתן היה לסווג את הבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ, הרי שהמשיבה לא הייתה חייבת בגילוי סיכום החקירה, שכן מדובר בתרשומת פנימית. מסמך שכזה איננו חייב בגילוי על פי הפסיקה המנחה:

"סומך אני את שתי ידי על החלק העקרוני שבהחלטת בית-משפט קמא, ועל מסקנתו כי המסמך אינו מהווה "חומר חקירה", **כמובנו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, וכי מדובר בתרשומת פנימית בלבד שאינה כפופה לחובת הגילוי.** כשמאחורי עמדה זו עומד הרציונל הכללי בענין דוחות פנימיים של רשויות המדינה, ולפיו "אינטרס הציבור הוא כי עובדי ציבור יוכלו להביע את דעותיהם ומסקנותיהם בלי לחשוש כי הדברים יגיעו לידי גורמים חוץ-מערכתיים" (בג"ץ 2534/97, 2535, 2541 ח"כ יבא ואח' נ' פרקליטת המדינה ואח' [1], בעמ' 44). מסקנתו האמורה של בית-משפט קמא עולה בקנה אחד עם הלכותיו של בית-המשפט העליון בעניין זה (מ"ח 6148/95, בש"פ 1780/96 עזריה נ' מדינת ישראל [2]; בש"פ 4285/97 אופנהיים נ' מדינת ישראל [3], ועוד). **המסמך כשלעצמו אינו בגדר ראיה, אין הוא בעל משמעות למשפט, אין בו כל מידע רלוונטי מעבר למידע שבחומר החקירה, ואין בו כדי לתרום תרומה לגילוי האמת.** כאמור מדובר במסמך שהינו בבחינת עיבוד וניתוח של חומר הראיות שנאסף על-ידי החוקר שערך אותו. לפיכך אינו מגיע אף לגדרן של ראיות השייכות באופן הגיוני לפריפריה של האישום (בג"ץ 233/85 ע' אל הוזייל ואח' נ' משטרת ישראל ואח' [4], בעמ' 129) " (בש"פ 7008/97 מדינת ישראל נ' אביהו הורוביץ, נא(5) 224, 229 (1997)). (הדגשות הוספו - א.ס.)

כפי שצוין לעיל בקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ מופנית לרשויות האכיפה ועל החלטתן קיימת אפשרות לעתור בפני הערכאה הדיונית על מנת שתאפשר את העיון. זאת יעשה על פי הכללים הקבועים בפסיקה. לעומת זאת סעיף 108 לחסד"פ מאפשר פנייה ישירה לבית המשפט ומאפשר שיקול דעת רחב יותר בהבאת עד, והצגת הראייה לצורך ניהול תקין של ההליך.

9. ביחס לטענה להוצאת מסמכים מתיקי החקירה יאמר כי העוררות לא הצליחו להביא הוכחות המעידות על כך שלא קיבלו את כלל חומרי החקירה לידיהן, וספק האם בשלב זה של ההליך, אשר נמצא כרגע בשלבי הסיכומים, יש להידרש לטענות אלה מלכתחילה ובמיוחד כאשר המדינה טוענת כי אין בידה חומרים שלא הוצגו לעוררות. בנוסף לכך, יש לציין את כלליותן של הטענות אשר הועלו בבקשה ובערר. כלליותן של טענות אלה מצדיק את החשש שהובע בפסיקה להפיכתו של סעיף 74 לחסד"פ למסע דיג ביד הייגנה.

על המבקש חומרי חקירה לדרוש את המסמכים הרלוונטיים בצורה מדויקת וספציפית. משהעוררות קיבלו את

רשימת חומרי החקירה, ונוכח העובדה כי לא טענו שנמנע מהן מסמך אשר מופיע ברשימה או לחילופין, כי מסמך ספציפי לא נמצא ברשימה זו, לא ניתן להעלות על הדעת שבית הדין ייענה לבקשה כללית כל כך מצד נאשם לחשוף ראייה כאשר כלל לא ברור למה כוונתו בבקשה. על כן, דין הבקשה גם בעניין זה להידחות.

בשולי הדברים יאמר כי אין לאפשר לנאשמים למשוך את ההליך עד אין קץ ובטח שלא לצורך הגשת בקשות סרק לעיון במסמכים אשר נמצאים ברשותם. זאת במיוחד כאשר בעניין הנדון נראה כי העוררות הגישו בקשת סרק אשר כותרתן מבקשת לעיין במסמך מסוים (הקיים בידהן) בעוד שלמעשה הבקשה עצמה נוגעת לטענה כללית מאוד, אך משמעותית הרבה יותר בדבר הוצאת חומרי חקירה על ידי המשיבה.

10. לקראת סיום יוער כי לא התייחסתי לטענות הנוספות של אביר אשר הופיעו בבקשת הערר ואשר נדונו והוכרעו לגופן בהליך הקודם. מעיון בהודעת הערר עולה כי ההודעה בהליך מושא ערר זה זהה להודעה בהליך הקודם. מדובר בזלזול בבית הדין ובביטוי נוסף לכך שהעוררות עושות כל אשר לאל ידן על מנת לעכב את ההליך הפלילי.

הוצאות משפט

11. הליך זה, מצטרף לשורה ארוכה של הליכים טורדניים ומיותרים, אותם מנהלים הנאשמים בהם הם מטריחים לשווא את רשויות האכיפה ובתי הדין. בנסיבות אלו בהן מדובר בהליך שנמשך מאז שנת 2010, כאשר התנהלות גורמת להוצאה שלא לצורך ולבזבז זמן שיפוטי; תוך התמשכות ההליך הפלילי באופן חריג ויוצא דופן; תוך שהבקשות מוגשות בכובעים שונים; תוך שימוש לרעה בהליכים שלכאורה על פי כותרתם הם בקשות לעיון בחומר חקירה, אך בפועל פעם אחר פעם מתברר כי הבקשות לא מגלות כל צורך בסעד. כל זאת כאשר הבקשות מוגשות תוך נקיטת לשון משתלחת כלפי עובדי המדינה ובתי הדין -ישלמו העוררות יחד ולחוד הוצאות לטובת אוצר המדינה בסך של 20,000 ש"ח.

סוף דבר

12. הערר נדחה.

אופקים וא.מ.ן ישלמו יחד ולחוד הוצאות לטובת אוצר המדינה בסך 20,000 ש"ח.

ניתן היום, ג' שבט תשע"ט (09 ינואר
2019), בהעדר הצדדים.
אילן סופר, שופט